

Shutaieva O.O., Pobirchenko V.V.
Taurida National V.I. Vernadsky University

INTERNATIONAL STANDARDS OF CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AND THE POSSIBILITY OF USING SOCIAL REPORTING PRACTICES IN UKRAINIAN COMPANIES

Summary

This article describes the main international standards of social accountability of business, international practice of conducting social reporting by companies, and identifies opportunities to implement international standards of social accountability in the activities of Ukrainian companies.

Keywords: social responsibility, social accountability, sustainable development, international standard, certification.

УДК 338

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Янчук Т.В.

Хмельницький національний університет

Досліджено теоретичні питання формування економічної природи і сутності характеристики інформаційних технологій як об'єкта управління. Розглянуто теоретичні аспекти управління інформаційними ресурсами на підприємстві, узагальнено умови створення механізму управління інформаційними ресурсами. Досліджено системи управління інформаційними ресурсами промислових підприємств.

Ключові слова: інформаційна технологія, ефективність, витрати, підприємство, програмне забезпечення.

Постановка проблеми. З розвитком сучасних інформаційних технологій зростає прозорість світу, швидкість і обсяги передачі інформації між елементами світової системи, з'являється ще один інтегруючий світової фактор.

Ефективне управління як складне комплексне завдання потребує оптимальної взаємодії різного роду ресурсів. Ураховуючи сучасні тенденції розвитку економіки, інформаційні ресурси відіграють ключову роль в діяльності будь-якого суб'єкта ринкової економіки, забезпечуючи автоматизацію бізнес-процесів підприємства та більш чітке і гнучке управління. У свою чергу впровадження інформаційних технологій у процес управління підприємством здатне забезпечити його конкурентоспроможність, а отже здатність зайняти найбільш вигідну позицію на сучасних промислових підприємствах, що постійно змінюється та формується під впливом різноманітних факторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З початком трансформаційних процесів в економіці, пов'язаних з комп'ютеризацією та інтернетизацією суспільства, інформаційні системи стають все більш доступними та характеризуються великим вибором програмних продуктів різної спрямованості, що підтверджується багатьма українськими дослідниками теорії та практики використання інформаційного забезпечення в управлінській діяльності. Проблеми формування і використання інформаційних технологій в управлінні підприємством розглянуто в працях як вітчизняних, так і зарубіжних економістів, зокрема Ф. Ф. Бутинця, Р. Ван дер Віла, Д. Камера, О.О. Козлова, Т. Коннолі, П. Лазарсфельда, Н. В. Макарової, В. С. Рожнова, М. І. Семенова, В. С. Трубіліна, І. І. Каракоза, А. Н. Кашаєва, Т. М. Ковальчук, М. С. Пушкаря, О. Х. Румак, П. Т. Саблука,

В. К. Савчука, В. В. Сопка, М. Г. Чумаченка, Лисак В. М., Чистов Д. В., Шуремов Е. Л. та інших учених. Водночас багато питань залишаються нерозкритими і потребують поглибленої розробки теоретичних і методологічних аспектів щодо функціонування механізму використання інформаційних технологій на промислових підприємствах.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Зрозуміло, що формування інноваційної структури управління підприємством неможливе без використання сучасних інформаційних комп'ютерних систем. Моделі управління, що формуються, слід поміщати в оболонку єдиного інформаційного простору, яке прискорює отримання інформації про процеси, що відбуваються на підприємстві; структурує обмін даними між суміжними підрозділами; підвищує ефективність планування і управління виробництвом і ресурсами організації.

Мета статті. Головною метою цієї статті є характеристика механізму використання інформаційних технологій на промислових підприємствах спрямованого на підвищення ефективності прийняття та реалізації управлінських рішень.

Виклад основного матеріалу. Питання використання комп'ютерних технологій в управлінні ефективністю праці розкриваються в роботах Армстронга М., який виділяє прикладні програми управління показниками праці з існуючих комп'ютеризованих інформаційних систем управління людськими ресурсами [1, с. 791-803]. Функціонування механізму використання інформаційних технологій на промислових підприємствах полягає в процесі, в комплексі заходів спрямованих на використання інформаційних технологій для досягненні певної мети. На сьогодні, здатність мобілізувати і максимально використовувати досягнення інформаційних тех-

нологій набули вирішального значення. Для досягнення успіху в новому інформаційному середовищі потрібні нові можливості. Інформаційні технології дають можливість підприємствам: значно збільшити швидкість обробки інформації; створювати різні види баз даних; оперативно приймати управлінські рішення; застосовувати сучасні методи проектування; робити складну інженерну продукцію більш високої якості і за нижчою ціною; поліпшити організацію управління персоналом підприємства; підвищити продуктивність праці інженерно-технічних працівників, ефективність роботи управлінців [3].

Саме інформаційні технології допомагають керівникам промислових підприємств у вирішенні цих складних завдань. Країни ринкової економіки мають великий досвід створення й розвитку інформаційних технологій для промислових підприємств [10].

Для того, щоб зрозуміти роль і значення інформаційних технологій в управлінні підприємством, необхідно дати визначення.

За державним стандартом, ДСТУ 2226-93. «АВТОМАТИЗОВАНІ СИСТЕМИ. Терміни та визначення. Державні стандарти України», інформаційна технологія – технологічний процес, предметом перероблення й результатом якого є інформація.

Згідно з визначенням, прийнятим ЮНЕСКО, ІТ – це комплекс взаємозалежних, наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що вивчають методи ефективної організації праці людей, зайнятих обробкою і зберіганням інформації; обчислювальну техніку і методи організації і взаємодії з людьми і виробничим устаткуванням, практичні додатки, а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні і культурні проблеми.

На думку Яновського А.М. інформаційна технологія – це сукупність методів, виробничих і програмно-технічних засобів, об'єднаних в технологічний ланцюжок, що забезпечує збір, зберігання, обробку, вивід і поширення інформації для зниження трудомісткості процесів використання інформаційних ресурсів, підвищення надійності та оперативності [14].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови зазначено: «Інформаційна технологія – цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів із використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування» [4, с. 403].

За міркуваннями М. Кадемії, «інформаційна технологія (ІТ) – практична частина наукової області інформатики; сукупність засобів, способів, методів автоматизованого збору, обробки, зберігання, передачі, використання, продукування інформації для отримання визначених, свідомо очікуваних результатів. Інформаційна технологія, реалізація якої здійснюється за допомогою засобів мікропроцесорної, обчислювальної (комп'ютерної) техніки, відрізняється такими характерними особливостями: реалізація можливостей сучасних програмно-апаратних і технічних засобів і пристроїв, що функціонують на базі мікропроцесорної та обчислювальної техніки, засобів і систем передачі, трансляції інформаційних ресурсів, інформаційного обміну; використання спеціальних формалізмів (логіко-лінгвістичних моделей) для представлення декларативних і процедурних знань в електронній формі; забезпечення прямого (без посередників) доступу до діалогового режиму при використанні

професійних мов програмування і засобів штучного інтелекту; забезпечення простоти процесу взаємодії користувача з комп'ютером, виключення неможливості регулятивного супроводу». [6, с. 82-83].

Узагальнюючи все вищесказане, можна запропонувати трохи більш вузьке, ніж введено раніше, визначення інформаційної технології.

Інформаційні технології – унікальний інноваційний засіб управління інформацією, що допомагає користувачам, працівникам та різним фахівцям збирати, накопичувати, обробляти, зберігати та поширювати інформацію.

Призначення інформаційної системи полягає в описанні економічного об'єкта, його станів, взаємодій, що виражаються через економічні показники. Вона покликана своєчасно подавати вищому рівню управління необхідну, повну і достатню інформацію для прийняття управлінських рішень, якість котрих забезпечує ефективну діяльність об'єкта управління [9, с. 17].

Завдяки запровадженню інформаційних технологій у виробничому плануванні та управлінні підприємство легкої промисловості зможе реалізувати найбільш сучасні і прогресивні управлінські концепції, головна риса яких – оцідливе використання ресурсів й орієнтація на інтереси клієнтів [5]. Визначальними мотивами впровадження є бажання оптимізувати облік і контроль на підприємстві, зменшити витрати, оптимізувати управління при територіальному розподілі компанії, забезпечити прозорість для інвесторів, збільшити частку ринку. У той же час зростання автоматизації управління на середніх підприємствах значною мірою стримується такими чинниками, як складність розрахунку реальної вигоди від впровадження, відсутність упевненості в досягненні необхідних результатів, оскільки оцінка результату від впровадження інформаційних технологій набагато складніша, ніж просте зіставлення бажань, витрат і можливостей компанії. Це пов'язано з опосередкованим впливом інформаційних технологій на результати діяльності підприємства, тобто на прибутковість, рентабельність, рівень витрат та ін. [11]. Ці об'єктивні фактори значною мірою ускладнюють ухвалення рішення як про впровадження інформаційних технологій управління в цілому, так і про те, який варіант ІТ-рішення обрати.

Розвиток більшості підприємств вимагає реалізації клієнтоорієнтованої стратегії, оскільки збільшення ефективності діяльності підприємств значною мірою залежить від зростання клієнтської бази, збільшення лояльності існуючих клієнтів і, як наслідок, збільшення частки послуг, що робляться на ринку [13].

Для прискорення ІТ-модернізації, управління й контролю за різними системами, необхідно впроваджувати комплексні програмні системи. Однак на впровадження інформаційних технологій на підприємствах легкої промисловості, сьогодні істотно впливають декілька чинників:

- при розробці і впровадженні інформаційної системи на підприємстві легкої промисловості необхідно враховувати галузеві особливості. Вони, у свою чергу, суттєво впливають на стан інформаційного забезпечення;

- на підприємствах легкої промисловості в даний час відсутній системний підхід до формування індивідуального набору інформації, що надходить керівникові для ухвалення рішень, з урахуванням особливостей його компетенції;

– при обґрунтуванні рішення, що приймається, на підприємстві виникає проблема оцінювання ефективності впровадження ІТ [5].

В умовах ринкових трансформацій зростає науковий інтерес до розробки моделей безпечного, стабільного й ефективного управління підприємствами. Сучасні інформаційні технології, які базуються на професійному використанні інформаційного ресурсу, дають змогу менеджерам підприємств ефективно діяти та сприяти підвищенню конкурентноспроможності підприємств під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності [7, с. 15].

Основною проблемою при виборі інформаційних технологій управління є складність проєкції їх можливостей на результат, що буде досягнутий після впровадження обраної інформаційної технології. Розв'язання проблеми полягає в розробці критеріїв, що дозволяють максимальною мірою співвіднести можливості даних варіантів інформаційних технологій управління і бажані результати від впровадження.

Інформаційні системи допомагають менеджерам різних рівнів вирішувати такі завдання: значно ширше використовувати математичні методи в економіці; пропонувати ефективні методи вирішення економічних завдань; розробляти окремі проєктні рішення; створювати математичні і фізичні моделі досліджуваної системи та її елементів; приєднуватися до єдиного інформаційного простору.

Відповідно до поставлених завдань метою створення інформаційних систем є: у обмежено короткі терміни створити систему обробки даних, яка має задані споживні якості [2, с. 15]. До них належать: функціональна повнота, своєчасність, функціональна надійність, адаптивна надійність, економічна ефективність, можливість інтеграції з електронним документообігом (рис. 1).

Функціональна повнота – це властивість інформаційної системи, яка характеризує рівень автоматизації управлінських робіт.

Своєчасність є властивістю інформаційної системи, що характеризує можливість одержання апаратом керівництва необхідної інформації.

Функціональна надійність – це властивість інформаційної системи виконувати свої функції з обробки даних. Вона являє собою сукупність надійностей програмного, інформаційного та технічного забезпечення.

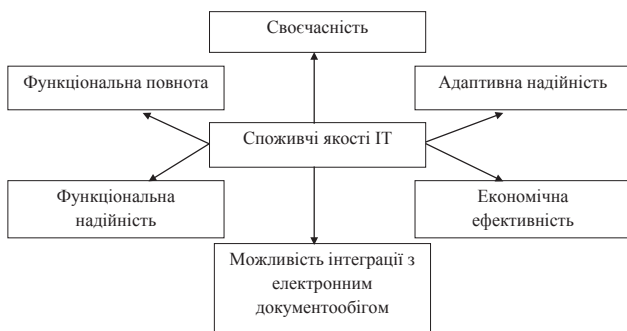

Рис. 1. Споживчі якості інформаційної системи

Адаптивна надійність – це властивість інформаційної системи виконувати свої функції, якщо вони змінюються в межах умов розвитку системи керування об'єкта впродовж заданого проміжку часу.

Економічна ефективність інформаційної системи виявляється в поліпшенні економічних результатів функціонування об'єкта внаслідок впровадження інформаційної системи.

Можливість інтеграції з електронним документообігом – реалізація функції документообігу в системі чи можливість інтеграції із зовнішньою системою документообігу [12, с. 16].

Тому при застосуванні інформаційних технологій підприємства повинні дотримуватись таких принципів систематизації інформаційних потоків: забезпечення повноти й достовірності обліку всіх сторін господарської діяльності; мінімізація інформаційного шуму й обмеження інформаційного надлишку тільки вимогами надійності; забезпечення безперервного зв'язку між зовнішньою і внутрішньою інформацією та прийняття рішень на всіх рівнях ієрархії управління [5, с. 39]. При використанні інформаційних технологій необхідно враховувати певні принципи створення та впровадження ІТ на підприємствах малого та середнього бізнесу (рис. 2).

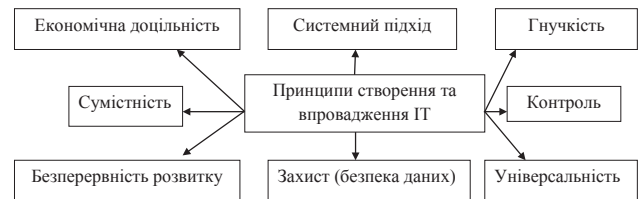

Рис. 2. Основні принципи створення та впровадження ІТ

Необхідно відмітити, як працює ІТ на підприємствах, який алгоритм роботи ІТ на підприємствах малого та середнього бізнесу (рис. 3).

Для того щоб працювала інформаційна система необхідно застосування певних ресурсів: програмних, апаратних, фінансових, людських. Тому, при ефективному використанні певної інформаційної технології необхідно враховувати всі ресурси. Механізм використання та управління інформаційними технологіями підприємств малого та середнього бізнесу легкої промисловості спрямований на підвищення ефективності прийняття та реалізації управлінських рішень, створення методів кількісної оцінки результативності формування та використання інформаційних ресурсів, визначення механізмів впливу на їх ефективність в умовах застосування автоматизованих інформаційних систем.

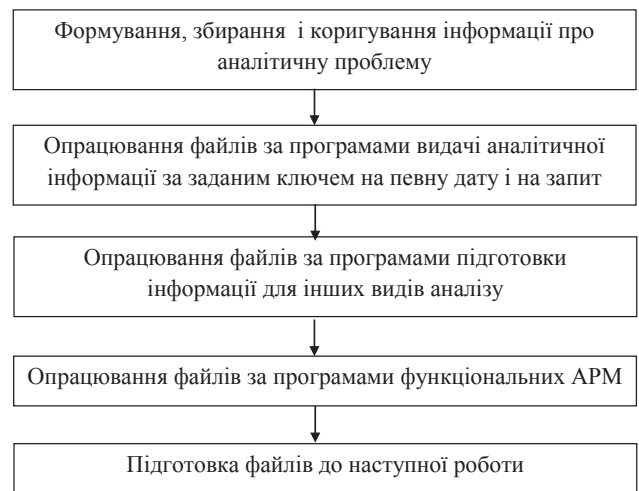

Рис. 3. Алгоритм розв'язання задач за допомогою ІТ

Як відомо, якість управління підприємством багато в чому визначається ефективністю рішень, прийнятих керівниками різних рівнів – вищої, се-

редньої і нижньої ланок. Для прийняття таких рішень необхідно володіти достовірною, оперативною і регулярною інформацією про стан справ.

Особливо гостро проблеми ймовірності, оперативності й регулярності управлінської інформації постають перед підприємствами легкої промисловості. Такі підприємства мають велику кількість постачальників різної сировини та додаткових аксесуарів для виготовлення та продажу готової продукції. Збір і обробка даних про всі такі підприємства найчастіше перетворюється в тривалу і малоєфективну процедуру. У цих умовах ІТ – це єдина можливість збирати, обробляти дані і представляти їх у вигляді, зручному для прийняття управлінських рішень [8].

Запровадження ІТ на рівні функціональних підрозділів здатне усунути проблемні місця в системі відносин, що склалися на підприємстві. Так, наприклад, функціональний підрозділ інфраструктури програмного забезпечення виробництва збільшує продуктивність праці технологів, комунікації отримують контроль над виконанням замовлень, постачання отримує операційне планування закупівель, орієнтоване на матеріальне забезпечення виробництва. Головне в даному випадку обрати відповідну ІТ, яка допоможе ефективно використовувати та застосовувати всі ресурси для ефективно діяль-

ності підприємства. Використання інформаційних технологій на підприємствах спрямоване на підвищення якості управління підприємством взагалі, тому показники ефективності їх формування та використання мають бути інтегрованими в систему управління підприємством на всіх рівнях прийняття рішень, що викликає необхідність розробки методики оцінки ефективності та обліку наявних та потенційно необхідних інформаційних ресурсів. Відсутність кількісної оцінки інформаційних ресурсів ускладнює створення системи управління.

Висновки і пропозиції. Ефективне використання інформаційних ресурсів є індикатором адаптаційної здібності і дозволяє розробляти та реалізовувати гнучку стратегію розвитку підприємства. На сьогодні сучасні інформаційні системи здатні не тільки цілком задовольнити вимоги виробничих систем, але й виступають важливою передумовою їхнього розвитку. Світовий досвід розвитку сфери комп'ютерних технологій та інформаційних ресурсів за останні роки свідчить про істотне підвищення темпів їх розвитку порівняно з темпами розвитку виробничої сфери. Високі темпи впровадження інформаційних технологій сприяють росту кількості обчислювальної техніки, яка використовується у виробничо-господарчій діяльності підприємств усіх галузей.

Список літератури:

1. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами. 10-е изд. / Пер. с англ. под ред. С. К. Мордовина. – СПб.: Питер, 2010. – 848 с.
2. Береза А. М. Основы створення інформаційних систем: навч. п осіб. / А. М. Береза. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 214 с.
3. Ващекин Н. О. О системе маркетинговой информации / Н. О. Ващекин // Маркетинг. – 2006. – № 1. – С. 27–34.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
5. Годин В. В., Корнеев И. К. Информационное обеспечение управленческой деятельности / В. В. Годин. – М.: Мастерство; Высшая школа, 2001. – 240 с.
6. Кадемія М. Ю. Інформаційно-комунікаційні технології навчання: термінологічний словник / М. Ю. Кадемія. – Львів: Вид-во «СПОЛОМ», 2009. – 260 с.
7. Клейнер Г. Б., Тамбовцев В. Л., Качалов Р. М. Предприятие в нестабильной экономической среде: риски, стратегии, безопасность / Под общ. ред. С. А. Панова. – М.: Экономика, 1997. – 288 с.
8. Кузьмін О. Є., Георгіаді Н. Г. Формування і використання інформаційної системи управління економічним розвитком підприємства: Монографія. – Львів: НУ «Львівська політехніка», 2006. – 368 с.
9. Новаківський І. І. Інформаційні системи у менеджменті: системний підхід: навч. посіб. / І. І. Новаківський, І. І. Грибик. – Львів: Вид-во Нац. унів-ту «Львівська політехніка», 2007. – 196 с.
10. Рогач І. Ф., Сендзюк М. А., Антонюк В. А. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах: Навч. посібник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2001. – 239 с.
11. Самуйлов К. Е. Основы формальных методов описания бизнес-процессов: учеб. пособ. / К. Е. Самуйлов, А. В. Чукарин, С. Ю. Быков. – М.: РУДН, 2011. – 123 с.
12. Тришанков Л. В. Записки руководителю, который думает компьютеризировать свой бизнес / Л. В. Тришанков // Экономика и прогнозирование. – 2005. – № 5. – С. 16.
13. Фирсова Н. В. Инструментальные средства моделирования бизнес-процессов и оценка их применения для целей реинжиниринга / Н. В. Фирсова // Вестн. Санкт-Петерб. гос. ун-та. – 2005. – Вып. 4. – Сер. 8. – С. 100–119.
14. Яновский А. М. Информационное обеспечение развития предприятия в условиях рыночной экономики / А. М. Яновский // НТИ. Сер. 1. – 1997. – № 3. – С. 16–18.

Янчук Т.В.

Хмельницький національний університет

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ МЕХАНИЗМА ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ

Аннотация

Исследованы теоретические вопросы формирования экономической природы и сущности характеристики информационных технологий как объекта управления. Рассмотрены теоретические аспекты управления информационными ресурсами предприятия, обобщенно условия создания механизма управления информационными ресурсами. Исследованы системы управления информационными ресурсами промышленных предприятий.

Ключевые слова: информационная технология, эффективность, затраты, предприятие, программное обеспечение.

Yanchuk T.V.

Khmelnytskyi National University

THEORETICAL BASIS OF THE FUNCTIONING OF THE MECHANISM OF INFORMATION TECHNOLOGY USE IN INDUSTRIAL ENTERPRISES

Summary

The theoretical aspects of forming an economic nature and essence of the characteristics of information technologies at the enterprise as the management object. The author examines theoretical aspects of information resources management at the enterprise. The conditions for creation of information resources management mechanism are summarized. The systems of information resources management at industrial enterprises are investigated.

Keywords: information technology, efficiency, cost, enterprise, software.